

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXVI-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 3-4/лютий 2015 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

У номері:

- *Вже рік відтоді минає...* ▶ стор. 2
- *Многая літа, Ніколає Сабєу!* ▶ стор. 3
- *У Сітеті заколядувала Україна* ▶ стор. 4
- *Мінськ 2: надія вмирає останньою* ▶ стор. 5
- *На пам'ять проф. Василя Тісана* ▶ стор. 6
- *Психологічні основи рідної мови* ▶ стор. 7
- *Зимові свята для потреб наших душ* ▶ стор. 8
- *Міністр П. Клінкін з нашими українцями* ▶ стор. 9
- *«ВС» – наше рідне українське слово* ▶ стор. 10
- *Франківщина – співпраця з Румунією* ▶ стор. 11
- *Андрій Вархола – велетень поп-арту* ▶ стор. 12
- *До 60-річчя проф. В. Антофійчука* ▶ стор. 13
- *Ю. Павліш: «Лютневі настрої»* ▶ стор. 14
- *«Українська – мелодика й краса»* ▶ стор. 15
- *Вивчання української мови в Румунії* ▶ стор. 16

Почайівська чудотворна ікона Богородиці в Україні

Тарас ШЕВЧЕНКО

МАРІЯ

(Уривок з поеми)

Все упованіє моє
На тебе, мій пресвітлий раю,
На милосердіє твоє,
Все упованіє моє
На тебе, мати, возлагаю.
Святая сило всіх святих,
Пренепорочная, благая!
Молюся, плачу і ридаю:
Возри, пречистая, на їх,
Отих окрадених, сліпих
Невольників. Подай їм силу
Твойого мученика сина,
Щоб хрест-кайдани донесли

До самого, самого краю.
Достойнопїтая! благаю!
Царице неба і землі!
Вонми їх стону і пошли
Благий кінець, о всеблагая!
А я, незлобний, воспою,
Як процвітуть убогі села,
Псалмом і тихим, і веселим
Святу доленьку твою.
А нині плач, і скорбь, і сльози
Душі убогої — убогій
Останню лепту подаю.

Вже рік минає...

До Вашої газети я ще ніразу не зверталася, так як не писала до жодної. Проте, я читала її віддавна і навіть тричі мала щасливу нагоду, щоб на її сторінках з'явилися вісті і про мене. (Вперше це відбулося ще в 1957-ому році, коли появилася коротка стаття з приблизно таким заголовком «Перша студентка з села Балківці». Того ж року була опублікована велика фотографія з українським хором м. Бухарест, в якій вже і я брала участь як студентка першого року. Також з-за часів студентства про мене писали, коли була на педагогічній практиці в українській ліцеї м. Сігету; тоді були надруковані чотири фотознімки з нашої групи.

Проте я весь час вважала себе присутньою, почерез Павла, бо я була першою, котра читала те, що він писав, а віднедавна навіть допомагала йому набирати на комп'ютері.

Так було і в останній місяць його життя, в березні минулого року, коли Павло встиг вислати свої дописи до всіх українських видань, навіть і до журналу «Дзвоник». Я аж тепер так думаю, що він передчував свій кінець, і тому так старанно працював над ними, аби встигнути, в свою чергу, відсвяткувати 200-річчя від народження Шевченка. Остання його надрукована поезія була вислана до «Вільного слова». Вона закінчувалася також думкою про великого Кобзаря:

„Досягнувши в лісі гілку, // Запросив завіршувать...// «Не тепер, – лиш як в сопілку // Прийду людям я заграть!»... // ...Я біжу, не жду, блукаю – // Тайні всановити слід, // Лабіринтами шукаю, // Хоч ніде знайти... // Бо вона же не із неба // Прилетить мені із хмар, // – Відшукать тому їй треба, // Де Шевченків й наш «Кобзар»! Там знайду любов і волю, // Сполум'янивши весь світ, // Правду, що не вмере ніколи, // І безсмертний «Заповіт»!

Поезія має заголовок «Тайна».

Нібито, вже «встановивши» шукану тайну, тобто одержавши вже і останню вирішальну відповідь, дав собі дозвіл виїжджати з життя. Але це лише, так би мовити, тому що Павло був оптимістичною людиною і дуже велику надію покладав на лікарів і на ліки. Ще день до смерті, згоджався на інтервенцію, щоб витягнули

вони йому воду з легень, від якої лікар, кінець кінцем, відмовився, бо зрозумів, що буде надто небезпечною і, врешті, зайвою. (Павло хворів амілоїдозом, хворобою без наявних симптомів; тому лікарі зуміли дати правильний діагноз лише три тижні до смерті. А так, як ніхто не посмів роз'яснити йому про стан свого здоров'я, то він до останніх днів зберігав надію. Йому сказали лише те, що хвороба рідкісна, – тому вірив їм, чому так тяжко вирішується. Навіть пожартував, що ніби і він сам рідкісна людина).

Пробуваючи з ним в лікарні, весь час, коли був у Бухаресті, я, все-таки, не знайшла нагоди говорити з ним і на інші теми, окрім здоров'я, тому що один час я і сама ще не вірила, що він так тяжко хворий. А коли вже знала і поспробувала завести якомусь мову про книжку, яку він встиг докінчити на комп'ютері лише в місяці лютому, – останній місяць, який ще перебував вдома, в Онештах, -- то він сам завернув бесіду, бо йому було неприємно думати про свій такий близький кінець. (Щодо книжки, я встигла запитати лише про обкладинку, чи не має якусь думку. На це Павло відповів коротко: «Про обкладинку не буде твоя жура. Є там люди, які цим займаються, вони підберуть. А ти подзвони синові, аби приніс мені книжку Цаповця, щоб дочитав її тут». Бідолашний, вже не встиг побачити її надрукованою).

Але писати не переставав до останнього дня свого життя. Писав і в лікарнях, де перебував три місяці, на різні теми, навіть жартівні. Є вірш, в якому свою непізнанну хворобу, метафорично -- і правильно! -- назвав троянським конем. Зберігаю зошит з поезією в трьох строфах, над якою працював і в останні свої хвилини. Про її заголовок я вже не могла мати ніяких сумнівів, що знає правду про себе: «Ні, я смерті не боюся».

(Далі буде)

Валерія ШОВКАЛЮК

Михайло ВОЛОЩУК

Люта, як в борщі, перчиця

Розмовляли на дорозі
Пан Ісідор і пан Шміт,
І одразу пан Ісідор
Поклав руку на живіт.

- А що сталось, Ісідоре?
Бачу в вас рука дрижить,
І зовсім ви побіліли,
Може, живіт вас болить?

- Щось кольнуло мене, пане,
Але я ще не пропав,
Це тому, що свою жінку,
Нехотячи, пригадав.

Люта, як в борщі, перчиця,
Як гадюка після злив,
Каже, коли повертаюсь,
Де ти, паскудо, ходив?

Дай Бог, щоби й ваша була
Така саме, як моя,
Щоб знали, як виб'є зуби,
Що значить жінка лиха...

Здивований Фаньо

- Що ти бачив в Жозефіне,
Що ти з нею одруживсь,
До якого ти Господа,
Щоб була твоя, моливсь?

- Не смійся ти, Фаню, з мене,

Я вже рік з нею живу,
А я тобі накоротко
Все до точки розкажу:

Я взяв її за дружину,
Хоч вона не є краса,
А за те, що все кульгає,
Що не рівна, а крива...

Взяв собі таку каліку,
Не думай, що без мети,
Щоб не ходила за мною,
Як до інших буду йти...

В адвоката

- Чув я, пане адвокате,
Що ви щонайкращий є,
Що кого ви захищаєте,
Той на суді виграє.

Хочу скоро розлучитись
З жінкою в приблизні дні,
Я готовий все вам дати,
Лиш допоможіть мені.

- А що вона в селі діє,
З кимось ходить? Все скажи,
Щоб знав я якусь причину,
Що зробила і коли?

- Вона щодня вештається,
По буфетах, по корчмах,
Заходить і в ресторани,
Іде по всіх вулицях...

- Невже вона в вас п'яниця,
Що заходить до корчмів,

Що так дуже хоче пити
Й тратить час біля п'яків?

- Ой, що ви, пане адвокате,
Аж зробилось мені зле,
В цих корчмах і ресторанах
Вона шукає мене.

Зуко і Чуко

- Щоночі мучусь, думаю,
Не можу в ліжку заснути,
Усі зорі розглядаю,
Тоді, як і пса не чути.

- А через яку причину
Ти не можеш вночі спати,
Що тривожить тебе, Зуку,
Тут, коло твоєї хати?

- Думаю по цілі ночі
Не про небезпечну зливу,
Цікаво знати, чи Адам
Любив усім серцем Єву?

- Це тебе турбує, Зуку,
Не згадуй те, що минуло,
Та кого був любив Адам
Як інших жінок не було?

Чоловік питається у жінки:

- Чому ти така тривожна,
Така сумна, невесела?
Чомусь стала така сама,
Як поранена газела...

- Та йшла помимо базару,
Де мед німці купували,
Там хохли мене побили,
Свиту на мені порвали.

- А я не раз казав тобі –
Люди всіх не поважають,
Не раз казав не йди, жінко,
Туди, де тебе всі знають...

Другий раз не вдалось

- Дай мені чисту сорочку
Моє ангелятко миле,
Хочу бачить коло ставу,
Чи пасе наша кобила.

Хочу чистої сорочки,
Може, когось там зустріну,
Треба, щоб я був чистенький
Не як Ковалишин Діну...

Жінка винесла сорочку
Щонайкращу – синю, синю,
Щоб знав, що не даром має
Коло хати господину.

Через три дні супруг знову
Просить у жінки сорочки,
Каже, що йде подивитись
До кобили – синьоочки.

- Не дам вже тобі сорочку,
Хоч таке ще не робила,
Знай, що я твоїй кобилі
Вранці морду всю побила...

ДОБРИЙ ДЕНЬ, ШАНОВНІ СЛУХАЧІ СІГЕТСЬКОЇ УКРАЇНОМОВНОЇ РАДІОПЕРЕДАЧІ!

Проїшов вже майже місяць, як я не виступав перед Вами. В цей період відбулося багато подій в нашій державі. Був обраний новий Президент Румунії пан Клаус Йоганіс.

Проїшли і Зимові свята. В Сігеті відбувся 22-ий фестиваль української колядки та зимових обрядів українців Румунії.

Фестиваль відбувся 0-ого і 10-го січня, де брали участь, окрім груп колядників із марамороських сіл і колядники з інших країв Румунії, де проживають українці: із Банату, – із Карашсеверінського і Тіміського повітів, із Буковини – із Ботошанського та Сучавського повітів, із Тульчі і Бухаресту.

Знаменитий колорит народних костюмів учасників цього збільшився завдяки участі колядників із України. Із Київської області прибув артистичний гурт дітей «Вишиванка» з його керівником Вірою Маслюк. Цей колектив приїхав до Сігету завдяки підтримки Товариства «Україна-Світ» і головного голови генерального секретаріату пані Аллою Кендзера.

З Верховинського району прибув артистичний колектив молоді «Володимир Івасюк повертається». Координатор цього проекту Василь Нагірняк.

Із цим колективом прибули і представники обласної та районної держадміністрації та обласної і районної ради Василь Губал, Володимир Кушнір, Іван Маківничук, Басараб Сергій, Володимир Кушнір та інші.

На слідує місяць, у лютому, Союз українців Румунії зорганізує в кожній його філії День Рідної мови – 21-ого лютого.

З цієї нагоди мер 4-ого сектора міста Бухарест Попеску Крістіан П'едоне запрошує один з колективів українців Румунії виступити в залі Ради цього сектора.

Ще хочу повідомити, що Посольство України в Румунії 22 січня в своєму приміщенні Культурно-Інформаційного Центру відзначило День Соборності України.

**Степан БУЧУТА,
Голова СУР**

МНОГАЯ ЛІТА ВЕЛИКОМУ СПІВАКУ НІКОЛАЄ САБЕУ!

Наприкінці минулого року протягом двох днів у місцевостях Чікерлеу і Бая Марє, Марамороши-на, відбувся Фестиваль марамороського співака народної пісні Ніколає Сабєу. Це вже ХХІІІ-ий випуск Національний фестиваль-конкурсу румунської народної пісні «Аліне-те, дор, аліне!». Конкурс відбувся у Музеї «Ніколає Сабєу». Цікаво на цьому конкурсі є те, що за перші премії, вокальні і інструментальні, «вручають»... тварини і гроші.

Так, велика премія був осел Алін, І-а премія – поросята, ІІ-а премія - курки і т.д.

Ювілейний спектакль «Ніколає Сабєу» відбувся на сцені Профспілкового культурного дому в Бая Марє і спектакль, даний запрошеними Н. Сабєу, між ними і хор «Ронянські голоси», і танець учнів «Соколята» із Гімназійної школи Верхня Рівна, інструктор і диригент – проф. Джета Петрецька. Ювілейний спектакль відбувся на честь 85-років життя співака Н. Сабєу і 65-річчя його культурної діяльності.

З цієї нагоди Замфір Чічеу, голова Повітової ради Марамуреш приділив Н. Сабєу Диплом, плакет і легітимацію Почесного громадянина Марамороського повіту. Диплом і поздоровлення отримав соліст від Еміла Дригіни, голови Асоціації Комун Румунії, від мера Бая Марє, передану проф. д-р Т. Арделяном.

Хор «Ронянські голоси» і танець «Соколи» був уже кілька разів запрошений на спектакль після конкурсу «Аліне-те дор, аліне!» у Чікирліу співаком Н. Сабєу. На цей раз був запрошений на «Ювілейний спектакль» у Бая Марє. Під проводом п. Джети Петрецької хор виконав з великою майстерністю пісні «Реве та стогне...», «Дуба, дуба» і третю пісню «Дунаю, Дунаю», виконаною разом із учнями танцю «Соколята» і у супроводі акордеоніста М. Гріжака. Хор отримав бурхливі оплески і подяку від майстра Ніколає Сабєу. Голова Марамороської філії СУР Мирослав Петрецький подарував «Диплом з ексцеленції» від Союзу і голови СУР Степана Бучути, присутнього тут. Н. Сабєу, подякувавши, сказав, що він шанує українців за їх культуру, за їх працьовитість, справедливість. А хор «Ронянські голоси» і танець «Соколи» його просто зачарував. Він подякував і панові Ст. Бучуті, завдяки якому він був запрошений виступити в Україні, де він прекрасно почувався, був оцінений українцями, як і румунами. У подяку він подарував М. Петрецькому вазон і отримав у дар «золоту сокирку». У продовженні група панцю «Соколята» виконала ронянський народний танець, будучи обдарована оплесками. Дириг. Джета Петрецька, в той самий час і інструктор танцю, отримала «Диплом» і букет квітів.

Дипломи отримали і ансамбль «Дудештяна» із Тіміського повіту, ансамбль «Дойна Мурешулуй» із Араду, «Стругурел» із Чікирліу і ряд народних солістів, які співали як запрошені на Ювілейний спектакль на честь 85 років життя і 65 років його культурної праці.

Текст і фото
учит. **Ляни ДАН**

Виступ «Ронянських голосів»

МОЯ ВДЯЧНІСТЬ

Час невпинний, пливе собі і везе за собою наші радощі, болі, переживання... Приносить нам нові спонукування, нові надії і сповнення своїх бажань... Все частіше пригадуємо собі пройдене, прожите, початки своєї роботи і таке інше.

Тим більше це стає приємним тоді, коли випадає нагода зустріти давно небачених друзів, колег, знайомих.

Така приємна нагода виявилася мені з приводу святкування 65-річного ювілею часопису «Вільне слово».

Із задоволенням я відгукнулася на ювілейне запрошення пана гол. редактора І. Ковача. Це була приємна, культурна зустріч людей, колишніх колег, яким було що згадати разом, обмінятися враженнями минулого.

Я одна із тих свідомих українок, які визнають роль української преси для збереження і розвитку українства в Румунії.

Із самого початку моєї роботи на просвітницькій ниві я корисно користувалася українською пресою, відповідними професійними матеріалами. Так само і тепер з нетерпінням очікую появу нових чисел наших часописів, щоб дізнатися про життя і діяльність наших українців, про різні новини з України, розповсюджую українські серед людей газети.

Не буду описувати про те, як пройшло свято, тому що вже написано про це багато. Я просто передам коротко свої думки, свої враження від ювілею.

Свято пройшло у приємній, культурній обстановці. Присутні вітались, обмінювались думками, спогадами, значенням української преси для їхньої роботи і життя взагалі, дякували редакторам «ВС» і його дописувачам.

Що саме роблю і я, дякуючи щиро редакторам «ВС», його дописувачам за їх старанність, бажаючи їм нових натхнень, сили, здоров'я, щоб ще багато, багато літ своїми номерами радували нас – їхніх читачів.

З повагою,
проф. Анна САМБОР

У СІГЕТІ ЗАКОЛЯДУВАЛА УКРАЇНА

Із міста Сігету-Мармаціей, Румунія, повернувся музичний гурт «Струни Орфея» з Верховини, що на Івано-Франківщині, який взяв участь у XXII-ому Фестивалі колядок та зимових обрядів українців Румунії та подарував українській діаспорі чародійну пісню Володимира Івасюка.

Під час перебування у Верховині перший заступник Союзу Українців Румунії, голова його Марамурської повітової філії пан Мирослав Петрецький мовив:

– Українці Мараморощини дуже люблять пісню, материнську мову, бо саме пісня, Тарасове слово, культура наших пращурів еднають українців Румунії та братів і сестер на батьківській землі. На превеликий жаль, доля розпорядилася так, що нас розділили по обидва боки кордону високі гори і крутий перевал. Та не розділили і не роз'єднали української душі – душі предківської, душі опришківської, твердині-душі гуцульської. А йдїть-но до нас, на Мароморощину, до Сігету, принесїть нам українську пісню з-над Черемоша, абис-мо чули, що не забуваєте нас, що ми й далі разом, купї.

– Пане Мирославе, у нас є така пісня, яка ще з 70-х років минулого столїття еднає українську націю – це пісня Володимира Івасюка. Її повертає до народної душі нації музичний гурт «Струни Орфея», який народився цьогорїч у Верховині. Це молодї, талановитї співаки зі стрїмких Черемошевих берегїв, якї несуть Івасюкову пісню, золотї струни композитора мїстами і селами Прикарпаття, Буковини й іншими теренами рїдної землї.

– То принесїть їх на Мараморощину, до мїста Сїгету Мармаціей, де ми з українською громадою мешкаємо. Будемо дуже радї вам – то зараз же, повертаючись в Румунїю, послаємо запрошення...

Так ми собї оба з паном Петрецьким поговорили, а небавом уже тримали на руках офіційне запрошення відвідати українців Румунії з літературно-музичним проектом «Володимир Івасюк повертається». Та поки виготовляли закордонні паспорти, оформляли візи, настав Рїздвяний піст – Пилипївка. У Пилипївку, як і під час інших постїв, українцї в Румунії також постятъ, не співають і не справляють весїль. Довелося трохи почекати. Та коли осаяна зірничка з неба принесла на землю благодатну вїсть: «Христос народився!», пан Мирослав запросив музичний гурт «Струни Орфея» защедрувати, заколядувати у мїсто Сїгету Мармаціей, на XXII-ий Фестиваль колядок та зимових обрядїв українцїв Румунії й обов'язково привезти чародїйну українську пісню Володимира Івасюка.

І ось музичний гурт «Струни Орфея» у складї делегації Верховинського району, яку очолюють голова районної ради Іван Макївничук та голова райдержадміністрації Ярослав Скуматчук, перетинають кордон мїж Україною та Румунїєю у мїсті Солотвино, на Закарпатті. Наша молодь – уперше за кордоном, по той бїк України. Переходимо заснїженою дорогою мїст над рїчкою. Несемо з собою гуцульську вберю і сценїчні костюми для виступїв. Втоми не відчуваємо. Подаємо паспорти у вїконечко, а у вїдповїдь – щирї посмїшки та вїдкритї і привїтнї обличчя чорнявих румунських митникїв. Бїльшїсть з них українською не володїє, та коли гуцулочки - верховинки посмїхнулися до хлопцїв, вїйнули в їхнї обличчя красою смерекових гїр та чарївною вродою – митники не вїдводили очей вїд наших красунь, супроводжуючи їх поглядами до комфортабельного мїкроавтобуса Союзу Українцїв Румунії, який чекав українцїв на тому боцї.

Зима у мїсті Сїгету-Мармаціей така ж, як і в Україні. І будинки наче схожї на нашї, а наче й нї. Їдемо до готелю, і нїби щось не так – дорога гладенька, рївненька, тротуари акуратно почищенї вїд снїгу. Коли ж то, нарештї, у нас, в Україні, будуть такї дороги і порядок на вулицях? – виривалося чи не у кожного з уст?.. Приїхали, пообїдали в шикарному ресторанї. Увїйшли до тризїркового готелю «Grădina Morii». Переступили порїг кїмнат, якї вїтали гостей з України європейським комфортом, вишуканим дизайном і такою високою температурою повїтря, якої ми у власному помешканнї не дозволяємо собї нїколи.

Тепла, щира, задушевна атмосфера витала й у просторовїй концертнїй залї музичної школи, яку назвали іменем Джордже Енеску – румунського композитора, диригента, скрипаля та піанїста, основоположника сучасної румунської композиторської школи.

– Як завше, ми, українцї, перед початком кожної доброї справи, за правїчним християнським звичаєм, молимося Богу, – такими були першї слова першого заступника Союзу Українцїв Румунії пана Мирослава Петрецького, який запросив отця-пароха, професора, доктора теологїї, священника Миколу Лаврука виголосити Господню молитву.

– Христос рождається! В імя Отця і Сина, і Святого Духа. Амін! Будемо казати «Отче наш» по-українськи, – так промовляє панотець, і всї присутнї у залї встають і вголос виказують Святу молитву до Бога. – Господи, Ісусе Христе, Боже, благослови цей 22-ий випуск нашої милої української колядки. Христос рождається! Славїмо Його!

Із щирої молитви до Господа розпочалося урочисте вїдкриття XXII-

го Фестивалю колядок та зимових обрядїв українцїв Румунії. Головний організатор грандіозного колядницького дїйства пан Мирослав Петрецький провадив його далї. Сказав про те, що театралїзоване свято української коляди вїдбувається традиційно щороку під час Рїздвяних свят у мїсті Сїгету Мармаціей. У цьогорїчному Фестивалї беруть участь групи українських колядникїв з Тїмїського, Ботошанського, Сучавського, Тульчанського, Сатумарського та Марамурського повїтїв Румунії, а також гости з України: зі столицї України – Києва та столицї Гуцульщини – Верховини. Приїхали також українцї з Сербїї та Польщї.

Отже, уже сьомий рїк пїдряд Фестиваль закрїпив за собою статус мїжнародного. А об'єднує усїх духовна, культурно-просвітницька справа і велике бажання збереження, збагачення, поширення і примноження наших українських колядок та обрядїв у всьому свїтї.

Вїд повітової румунської влади учасникїв Фестивалю привїтав представник мерїї мїста Сїгету Мармаціей Спиридон Праля, який висловив сподївання, що з цїєю нагодою гости з України краще пїзнають Румунїю. І цїлї України приблизитися до Європейського союзу неодмінно сповняться.

Мирослав Петрецький запрошує до слова голову Союзу Українцїв Румунії пана Штефана Бучуту, який сказав, що має за велику честь вїтати на Фестивалї поважних гостей з України та з інших держав. Це панї Алла Кендзера з Києва, яка є Головою Серетарїату Товариства зв'язкїв з українцями за межами України (Товариство «Україна – Свїт»), директор Всесвїтнього Фестивалю «Український спїв у свїтї». Ми сподївалися мати честь зустрїчати на Фестивалї Героя України, письменника Івана Драча, який є Головою Товариства зв'язкїв з українцями за межами України. На жаль, він не змїг прибути до нас цьогого разу. Я приготував для п. Івана Грамоту. Прошу п. Аллу Кендзеру передати її п. Івановї Драчу, а також дарую Товариству «Україна – Свїт» ювїлейну медаль з нагоди 65-рїччя заснування часопису Союзу Українцїв Румунії «Вїльне слово».

Штефан Бучута вручив Грамоти Союзу Українцїв Румунії головї Серетарїату Товариства зв'язкїв з українцями за межами України, директору Всесвїтнього Фестивалю «Український спїв у свїтї» Аллї Кендзерї, першому заступнику СУРу Мирославу Петрецькому, раднику Мїністерства культури Румунії та головї Бухарестської філії СУРу п. Ярославі Колотило, отцю-пароху, доктору теологїї, священнику Української Православної Церкви Миколї Лавруку, головам повїтових філії та активїстам Союзу Українцїв за українську справу, яку вони провадять на теренах Румунії.

(Далї буде)

Василь НАГРНЯК,
керівник гурту «Струни Орфея»,
голова Верховинського Товариства
«Просвіта» ім. Тараса Шевченка,
Заслужений журналіст України

120-річчя з дня народження Олександра Довженка (1894-1956) відзначили не деінде, а також в Клуз-Напоці!

(Закінчення. Початок в н-р 1-2, 2015р.)

Підсумовуючи діяльність і життя Довженка, згадуючи його записи, пані лектор-доктор підкреслила: «Я думаю, що Довженко повинен займати своє гідне місце у свідомості нас усіх, не тільки українців, але й людей всілому...»

Думаю, треба дивитися поза титули і позиції, які він отримав в певний момент в радянському суспільстві... Бо у своєму «Щоденнику» Довженко оплакує і свою долю, і долю України. Там розкривається Довженко-людина, яка тяжко страждає. Однією з причин страждань є заборона повернутися на рідну Україну... Тому ми маємо пам'ятати Довженка, переглядати його кінострічки, читати його твори, не забуваючи головного – Довженко ЛЮБИВ Україну і її народ... І якщо почитати його щоденник, то в цьому не залишається ніякого сумніву...».

А мене особисто не покидало почуття болю і суму – як же сильно боялися і в ті часи нашого люду і його духу, якщо заборонили цю стрічку. Як сильно вони ненавиділи все, що мало відношення до України – її цінностей, її історії, її культури та й самих носіїв всього українського! Були готові не тільки нас тримати у темряві, принижувати і використовувати як примітивну робочу силу, але й фізично винищити – непосильною працею в колгоспах, голодомором, репресіями. І це при тому, що протягом століть українці нікому не загрожували, не нападали, не захоплювали нікого. Просто мирно жили і тяжко трудилися на своїй землі. Згадалось мені мексиканське прислів'я: «Вони нас закопували, але не знали, що ми насіння». Влучніше й не сказати! Адже не тільки протягом Другої Світової війни Українська земля вмилась кров'ю своїх

дітей. Та, як і раніше, народ відроджувався, як зелень навесні, і розквітав ще більше і краще. Всім ворогам на заздрість!

Художні й документальні фільми, кіносценарії, кіноповісті, драми, оповідання, публіцистичні статті – ось творчий доробок Довженка. Все життя митець мріяв написати «велику книгу про український народ», яку назвав би «Золоті ворота». Те, що йому за тоталітарного режиму пощастило створити, можна умовно вважати такою книгою. Довженко був навдивовиж цілісною натурою. Всі його твори доповнюють один одного: в них перегукуються теми, проблематика, ідеї, переходять із одного в інший мотиви та образи; органічно вписуються в ту цілісну «велику книгу про український народ».

Завершився чудовий захід в Клуз-Напоці виконанням українських та румунських колядок, що ввело усіх нас у передсвятковий настрій. Колядувала група молоді спочатку урочисто в залі Поповічі, а потім і на коридорах університету. Чарівні традиційні Різдвяні колядки були ніби тим пісенним фоном, який так часто використовував Довженко у своїх кінострічках. Відчувалося, як навколо нас запанувала піднесена атмосфера, зал наповнився почуттями радості, віри у нашу силу і перемогу всього світлого і доброго...

Олександр Довженко

Ольга СЕНИШИН

Мінськ 2: надія вмирає останньою, але в політиці навіть сподівання з відтінком наївності мають свої обмеження

Надія вмирає останньою. В українських колах це кліше вже не актуальне, коли мова йде про відносини України та Росії. Багато хто на Заході наївно, або, що теж може бути досить ідеалістично, досі надає довіру обіцянкам російських лідерів або їх ставлеників. Тим не менш, список віруючих скорочується.

Незважаючи на цинізм, уроки, почерпнуті з минулих та, навіть, вже поточних порушень найновішого договору, Мінськ 2 може бути "лихом без добра", чи, навіть, можливістю, яка не повинна бути витрачена марно. У більшості випадків у минулому гра Путіна була домінуючою в плані перехитрити опозицію. На цей раз він, маючи перевагу (захопивши, нещодавно, більше української території), уклав угоду на своїх умовах. Проте буде коротке затишшя в бойових діях. Окремі і систематичні порушення з боку росіян ніколи не будуть зменшуватися. Тим не менш, через відносне зменшення бойових дій, буде період короткого перепочинку для всіх сторін, в тому числі на Заході, щоб провести інвентаризацію та розробити стратегію. Інвентаризація повинна включати в себе визнання того, що попередня стратегія мало-що зробила для стримання агресії.

Кричущим упущенням в Угоді є те, що немає конкретної згадки про Надію Савченко в пунктах 5 і 6, які говорять про амністію для осіб, що беруть участь у конфлікті в Донецькій і Луганській областях, а також обмін заручників протягом п'яти днів з реалізації угоди про припинення вогню. Справа Савченко повинна служити найпершим індикатором російської невідповідальності.

Білий дім привітав угоду стримано, назвавши її "потенційно важливим кроком на шляху мирного врегулювання конфлікту і відновлення суверенітету України відповідно до Мінських угод з вересня минулого року", додавши свою заклопотаність у зв'язку з ескалацією бойових дій на період договору, яка несумісна з духом цієї угоди.

Держсекретар Джон Керрі також привітав новину. Тим не менш, секретар Керрі був чомусь змушений великодушно додати: "Як ми вже давно казали, Сполучені Штати готові розглянути скасування санкцій щодо Росії, коли мінські домовленості вересня 2014р. та теперішня угода будуть виконані в повному обсязі".

А як на рахунок гібридної війни, яка триває далі, на рахунок російських анклавів на території України? А як щодо завоювання Криму та приєднання до складу Російської Федерації? Держсекретар про це мабуть забув. Що держсекретар повинен був сказати про санкції, так те, що якщо Росія знову не дотримуватиметься угоди про припинення вогню, то будуть накладені додаткові санкції. Це надало би позиції США більше сенсу.

Відразу ж, як тільки угода про припинення вогню, в основному, вступила в дію, чи навіть вже тепер, якщо не запізно, Сполучені Штати повинні оголосити, що вони готові зробити в разі ще одного російського пору-

шення. Звичайно, одним з найбільш значущих заходів було би попрацювати з нашими європейськими партнерами, щоб заблокувати Росію від Системи всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій, відомої як Swift з головним бюро у Бельгії. Відключення матиме вкрай негативні наслідки для російської економіки. Попередження про можливе блокування буде серйозним і відчутним ударом по російських банках і олігархах, які покладаються на Swift для обігу свого багатства, серед яких Володимир Путін самий головний олігарх.

Повинні бути оголошені також додаткові, менш значущі, санкції, які включатимуть заборону російських компаній, котрі в даний час активно ведуть бізнес в Сполучених Штатах, наприклад: Лукойл і безліч російських виробничих горілочних компаній. Ці санкції будуть серйозно впливати на російську промисловість, російську державну скарбницю і принеситимуть користь американським виробникам енергії, виробникам продуктів та фермерам.

Нарешті, сам Президент США повинен оголосити, що він і наші союзники по НАТО думають довго і наполегливо про оснащення українців смертельною зброєю, а не поспішають це робити, тільки враховуючи проблиск надії, що всі конфлікти можна вирішити дипломатичним шляхом у дусі доброї волі, але російське порушення другої мінської угоди переконає їх безповоротно в тому, що Росія грає не чесно. Президент США повинен дати зрозуміти Путіну дуже ясно, що він бачить припинення вогню не як ще одну спробу принести мир в Україну, а в якості остаточного випробування для Росії, котра систематично порушує так багато міжнародних договорів і угод на сьогоднішній день. Якщо Росія не дотримуватиметься угоди про припинення вогню, то США і їх союзники по НАТО почнуть озброювати Україну, оскільки, вичерпавши дипломатичні канали, збройна допомога українцям, щоб зупинити Росію, буде сприйматися як єдиний спосіб зупинити поширення російської агресії, гарантувати Україні суверенітет і територіальну недоторканність та дотримання принципів міжнародного права. Участь США в цьому відношенні може бути тільки початком - доти, поки всі кордони будуть відновлені в їх попередньому, до лютого 2014р., статусі.

Такі оголошення нададуть угоді про припинення вогню сенсу. В іншому випадку, Мінськ 2 стане просто ще одною міжнародною угодою, яку Росія підписала і порушила. Що ще більш важливо стратегічно, це може бути останній шанс для Заходу, щоб забезпечити мир у Східній Європі і, можливо, запобігти поширенню агресії за її межами. Надія вмирає останньою. Але в політиці навіть сподівання з відтінком наївності мають свої обмеження.

Аскольд С. ЛОЗИНСЬКИЙ

16 лютого 2015 р.

ПРЕЗИДЕНТОВІ РУМУНІЇ, ЙОГО ЕКСЦЕЛЕНЦІЇ ПАНОВІ КЛАУСУ ЙОГАННІСУ

Союз українців Румунії і українська громада, разом із українським народом, – в жалобі внаслідок військової атаки російських сепаратистів супроти мирного населення з районів міста Маріуполь, де загинуло щонайменше 30 осіб і 107 були поранені.

Ми підтримуємо позицію Президента Світового Конгресу Українців пана Євгена Чолія, підтримуємо та запевняємо Президента України Пана Петра Порошенка в тому, що українці діаспори солідарні з українським народом та «об'єднані в стражданні, спричиненому агресором».

Як і Україна, очікуємо від Російської Федерації і від сепаратистів виконання Мінських домовленостей.

В ці трагічні для українського народу моменти звертаємося до Вашої Ексцеленції, Пане Президенте Румунії Клаусе Йоганнісе, з проханням підтримати санкції, запропоновані Європейськими країнами та США, проти агресорів і засудити атак сепаратистів на місто Маріуполь, а так само й інші агресії на мирне населення, які порушують Міжнародне право та Мінські домовленості.

З повагою та пошаною,
Голова СУР
Степан Бучута,
Перший заступник
голови СУР
Іван Робчук

ВІДПОВІДЬ ПРЕЗИДЕНТА РУМУНІЇ

ПАНОВІ СТЕПАНУ БУЧУТІ, ГОЛОВІ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

ПАНЕ ГОЛОВО,

Дякую за передане послання і за ваші побажання.

В посланні, з яким я звернувся внаслідок атаки на цивільне населення Маріуполя, якого оцінив злочинним, я виявив, що Румунія засуджує порушення суверенітету і територіальної цілісності України та продовжуватиме сприяти матеріалізації європейських і євроатлантичних прагнень України.

Румунія підтримувала санкції супроти Російської Федерації, а у відсутності її вірогідної участі для винайдення відповідного політичного вирішення, яке б уникнуло втрати людських жертв, ми готові взяти до уваги їх посилення.

Днями ми прийняли з довірою Мінську угоду з 12 лютого і забезпечуємо вас, що ми поруч з українськими громадянами, де б вони не знаходилися, в ці важкі моменти.

З особливою повагою,
Клаус Вернер Йоганнісе,
Президент Румунії

НА ПАМ'ЯТЬ ПРОФ. Д-РА ІНЖЕНЕРА ВАСІЛЕ ТІСАНА (1944-2015)

Васіле Тісан народився 8 травня 1944 р. в с. Валя Вішеулуй, комуна Бістра, повіт Марамуреш. Народився в багатодітній родині. Батько його був залізничником на ім'я Трайста. Вася, бо так ми його називали, перші 4 класи закінчив у своєму селі, а V-VII та VIII-XI класи – в Сігетській українській середній школі. Мій колега Вася вчився дуже добре, був гарним з математики, здобував багато премій на національних та міжнародних конкурсах. Став випускником Українського ліцею 1962 р. Опісля поступив на вищі курси в Клузькому політехнічному інституті – на Факультет сільськогосподарської механіки промисловості 1967 р., а в 1984 р. здобув титул доктора-інженера в «Механізмах, машинних органах і трибології з дисертацією д-ра в Механізмах з логічного командування та механічними елементами».

Після закінчення навчання був призначений працювати на Станцію механізації сільськогосподарства в населений пункт Лівада Сатумарського повіту, а потім переведений до Заводу УНІО Сату Маре.

Працював на виробництві, в проектуванні, дослідженні, відповідно, в Інституті вищої освіти в Бая Маре як асоційований викладач (1975-1983). Почавши з 1990 р., був керівником робіт і доцентом Баямарського Північного університету, а університетським професором з лютого 2000 р. – до січня 2014 р. За всі ці роки виявився людиною особливої професійної підготовки і постави, присвятив себе професійній реалізації студентів. Розробив чимало книг по спеціальності, курсів, напутників робіт, колекцій проблем, новаторств та винаходів і брав участь з науковими статтями на численних симпозиумах, конгресах та національних і міжнародних конференціях.

Віддано присвятив себе проведенню та розвитку співпраці Баямарського північного університетського центру з престижними університетами України, це стосується як виховних програм для студентів, так і проектів для регіонального розвитку, фінансовано європейськими фондами. Через програму Phare 2004-2006, Проект RUTEM посприяв

заснуванню і розвитку Регіонального центру Румунія-Україна для інструкції в Протеції, Менеджементу та Моніторингу Середовища, через який були інструйовані спеціалісти та студенти з регіонів Марамуреш та Івано-Франківськ.

Унів. проф. д-р інженер Васіле Тісан підтримував продовження цих партнерств, з яких вийшли нинішні фінансовані Транскордонною програмою HUSKROUA 2007-20013: RoUaSoil: Romania-Ukraine cross boeder area – «The management of the contaminated sites with oil products», CONTENT: Creation of institu'tiona network for tehcnological transfair in Ukraine-Slovakia-Hungary-Romania cross border area, CLAMRoUa: Clain air management in crossborder area RoUa, – як зразок співпраці між Баямарським університетським центром, Національним Франківським технічним нафтово-газовим університетом, Прикарпатським університетом, Інститутом вищої освіти ім. Василя Стефаника з Івано-Франківська, Марамороською повітовою радою, Агентством для протеції середовища Марамороцини.

Співпрацював із Союзом українців Румунії у Марамороській філії з тим, щоб підтримувати практику студентів Івано-Франківського національно-технічного нафтово-газового університету, які проводили практику в м. Бая Маре і в повіті Марамуреш. Вася покинув цей світ, перейшовши у вічність 4 січня 2015 р. Колеги і всі, хто його знав, переживають передчасну кончину професора Васіле Тісана.

Степан БУЧУТА

◆ Останню і благочестиву шану – тому, який був керівником мого проекту, університетському професору доктору-інженеру Васіле Тісану (Трайсті). Хай Бог йому прощає і з Богом спочиває! Щирі співчуття засмученій родині!

Кріна КОЗМА (БУЧУТА) зі сім'єю.

Психологічні основи рідної мови

У вивченні мови та мовлення, їх походження і розвиток у різних народів наукова психологія бере за основу принцип про єдність свідомості і мови. Формування свідомості в історичному процесі нерозривно пов'язане з початком і розвитком суспільно-трудової діяльності людей, а потреба в співробітництві породила потребу в словесному способі спілкування людей між собою. Завдяки мові люди мають змогу не тільки впливати один на одного, а й передавати досвід, якого набувають покоління. У слові оформлюється мета дії людини, яка надає діям розумного, спрямованого характеру; у словах ми плануємо свої майбутні трудові, навчальні та соціальні дії. Засвоєння мови та спілкування з іншими людьми забезпечує пізнавати самого себе і перебудовувати свою пізнавальну та практичну діяльність. Все це відбувається в процесі історичного розвитку людини і всього суспільства.

Мова – явище суспільне, адже розвивається разом з розвитком суспільства. Нові відносини, які складаються між людьми, відбиваються і зафіксовуються у мові. Так мова збагачується новими словами, а розвиток думки людей позначається на зміні мови, структурі речень, збагаченні словникового фонду та на вдосконаленні граматичної будови мови. Процес походження і значення слів та граматичних форм у мовах різних народів вивчають мовознавці, лінгвісти.

Точне число мов світу важко встановити. Можна сказати, що в світі існує між 2500 до 5000 мов, або і більше. За інформацією Французької Академії Наук в світі існує 2796 мов, а за даними Ethnology: Languages of the World, 17-те видання, за 2014 р. встановлено, що на сучасному етапі розвитку людства є понад 6000 мов, які належать різним націям, народностям і племенам. Це мови світу, які мають характерні для кожної звукової мови особливості у вигляді конкретних актів мовлення (окремих висловлень, розповідей, групових розмов, діалектів тощо). Найпоширеніші мови, як рідні, в світі це: китайська(мандаринська)-понад 1000 млн.чол.; іспанська-414 млн.чол.; англійська – 335 млн.чол.; арабська 237 млн.чол.; португальська-240 млн.чол.; бенгальська-193 млн.осіб; французька-150 млн.чол.; російська-164 млн. чол.; японська-122 млн. чол.; німецька-до100 млн. чол. та ін. Українською мовою розмовляють близько 45 млн. чол., для 37 млн. українська - рідна ; вона займає 26 місце між мовами світу. Румунською спілкуються

близько 29 млн.чол., а для 23,6 млн. румунська мова – рідна; вона на 40-ому місці в світі. Всі мови світу за спорідненістю об'єднуються в сім'ї мов: індоєвропейську, фіно-угорську, китайсько-тібетську, малайсько-полінезійську, кавказьку, семіто-хамітську, банту тощо.

Мовлення кожної людини – це користування мовою, щоб передати свої думки і розуміння думок, висловлених іншими. Це вже психічна діяльність людей, яка полягає у спілкуванні їх між собою за допомогою мови. Дитина, після народження, застає в готовому вигляді рідну мову. Вона не тільки засвоює слова і граматичні форми рідної мови, а й значення слова, закріпленого за ним у рідній мові всім процесом історичного розвитку свого народу. Глибина, повнота і правильність мовлення удосконалюється в процесі розвитку дитини. Так, наприклад, дворічна дитина, вимовляючи слово «мама», відносить його лише до своєї матері; старший дошкільник може віднести те саме слово до кішки-матері. І лише значно пізніше, вже в школі, учень може зрозуміти вислів: «Мати – сира земля». Цей вислів має глибокий зміст; наші попередники були шанобливими і працьовитими людьми землі; земля обдаровувала їх хлібом і всякою живністю, облагороджувала їхні діла, помисли і душі незбагненною силою, яку вони відчували на дотик рук і босих ніг. Опрацьовуючи землю, віддаючи їй свою любов і силу, душі свої постійно заряджали божественною енергією, відчуваючи свою духовну приналежність до рідної землі. Втрачаючи це відчуття, людина втрачає енергію та любов до рідної землі. Так виникає загроза самозречення від рідного краю та безболісного переходу на чужу мову, бо слово втратило свою магічну творчу силу. Це відноситься до всіх народів світу.

Щоб повернути народів мову в усій її понятійній красі і повноті, треба повернути весь комплекс тих духовних цінностей, які вона вбирала в себе упродовж тисячоліть. А конкретно, треба розбудити нашу генетичну та історичну пам'ять через глибоке вивчення, осмислення народної пісенної спадщини, обрядів, вірувань, традицій, а потім терпеливо і мудро причащати дітей цілющою рососою нашої мови, розквітлою ще раз, почутої заново, щоб кожне слово зазвучало в ній неповторним акордом.

(Далі буде)

Унів. проф. Михайло КРАМАР,
доктор психологічних наук

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СІЛ ПОВІТУ МАРАМУРЕШ

Мараморощина - це історико-географічна область, розташована на пограниччі двох держав - Румунії та України. Мараморощина є одним із репрезентативних районів поширення українців у Румунії. Тут проживає 30786 осіб української національності, 60,46 % від загальної кількості українців (50920 українців за даними перепису населення на 2011 р.).

На даний час вона займає північно-західну частину Східних Румунських Карпат, так звану Марамороську котловину, і простягається вздовж верхньої частини басейну річки Тиси, маючи вигляд природної фортеці.

Українська меншина в Румунії посідала четверте місце в національному складі населення у 2011 р. після румунів, угорців, циганів. Українці проживають компактно в чотирьох регіонах — Мараморощині, Буковині, Банаті, Добруджі. Їхня чисельність у 1992 році становила 66833 осіб. За даними перепису населення на 2002 р. тут проживало 61091 осіб. Продовж періоду 1992-2002 рр. чисельність українського населення у Румунії зменшилась на 5742 особи. Останній перепис населення, який відбувся 2011 р. показав, що всього у Румунії проживає лише 50920 українців. За 19 років їхня кількість зменшилась на 15913 осіб.

Найбільша кількість українців налічується на Мараморощині -

30786 осіб (60,46 % від усієї кількості), на Буковині — 10 тис. осіб (19,64 %), решта — в Добруджі та Банаті.

У статті використовуються статистичні матеріали австро-угорських та румунських переписів населення, які дають змогу висвітлити найістотніші демографічні аспекти українського населення повіту Марамуреш. Своє завдання ми вбачали в тому, щоб визначити динаміку чисельності населення, проаналізувати важливі демографічні показники (народжуваність, смертність, шлюби, розлучення тощо), з'ясувати міграційні процеси та основні причини природної асиміляції. При цьому основна увага зосереджується на вивченні, з одного боку, процесів відтворення населення (співвідношення народжуваності та смертності), а з іншого - територіальної мобільності та загального приросту населення.

Суттєве значення для визначення динаміки природного приросту має кількісна характеристика шлюбів та розлучень. В останні роки спостерігається тенденція до зменшення кількості укладених шлюбів, натомість високим є показник розлучень. Вивчаючи етно-демографічну ситуацію у повіті Марамуреш, ми намагалися не залишити поза увагою проблему міграції українського населення.

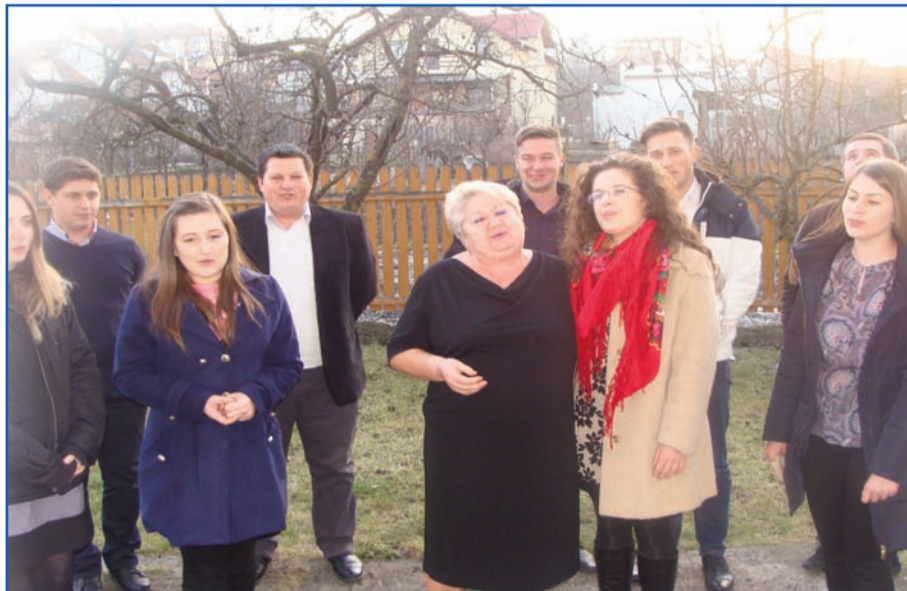
(Далі буде)

Доктор географічних наук
Василь КУРИЛЯК

«Будні існують для потреб тіла, свята – для потреб душі»

У Клузі відсвяткували зимові свята представники української громади

17 січня, у суботу, Клузівська філія Співки Українців Румунії святкувала Різдво, Новий Рік та Водохрестя за юліанським календарем в українському стилі. Свято – це духовне світло в земному існуванні людини. Будні існують для потреб тіла, свята – для потреб душі. Найважливіші складові духовного життя народу – свята та обряди. Вони відображають не тільки етнічну своєрідність, але його естетику, моральні цінності, менталь-

ність, історію. Саме у новорічних звичаях і обрядах сильно виражені історичні риси українців – працьовитість, гостинність, чесність, доброта, співчуття, єдність, святість родини, шанування пам'яті померлих. З-поміж усіх церковних дат, які припадали на зимову пору, найважливіше значення мав і має саме період від Свят-Вечора до Водохрестя. У ньому було найбільше обрядових дійств, якими намагалися забезпечити здоров'я, щастя і достаток. До таких відносимо колядки та щедрівки заряджені оптимізмом і світлом, а також словесні побажання, пригощання, танцювально-музичні сценки та розваги. Ці звичаї глибоко вкорінені в українську культуру.

У новому 2015 році це була перша зустріч української громади. Вона стала чимось більшим ніж просто черговий захід. Організатори – подружжя Гербіль, доктори лектори відділу української мови та літератури на факультеті іноземних мов у Клузівському Університеті імені Бабеша-Бойоя, за незмінною фінансовою підтримкою СУР-у, не просто приготували низку доповідей, що відповідають темі. Було створено атмосферу в якій всі ті, хто тут зібрався, мали можливість разом повеселитися, поспілкуватися, поділитися радістю одне з одним. Розпочався захід «приходом» колядників до нашої «хати». Такий традиційний початок ввів спокій у наші тіла і душі, засвітив чарівні вогники у наших очах і впустив тишину у залу.

Першою була доповідь: «Народження Спасителя нашого Ісуса Христа у християнській православній іконографії. Пояснення і значення» зачитана Михайлом Боднарюком. Різдво – одне з основних свят християнства, бо присвячене народженню Ісуса. Зображення цієї довгоочікуваної події можна побачити на іконах. Кожен елемент такої ікони має особливе місце та своє значення. Коротка і стисла оповідь на цю тему була повчальною, розширила світогляд багатьох присутніх. На початку своєї доповіді її автор наголосив: звертаючись до Бога чи будь-якого святого у молитві добре робити це перед іконою. Таким чином ми налагоджуємо своєрідний контакт. Ікони нам допомагають візуалізувати святих, забезпечують більш «ефективне» спілкування з ними.

Найцікавішою на мою думку була доповідь дуже талановитої студентки Світлани-Юліани Лавіци на тему:

«Різдво на Мараморщині у 21 столітті». Авторка переказала сучасні звичаї свого краю на Святий веріч та на Різдво. Для багатьох – це найкраще свято року. Для багатьох – є незабутніми і зворушливими приготування всіх членів сім'ї до Святої Вечері, яка в нас складається з 12 пісних страв. Прихід колядників і пов'язані з цим звичаї розбурхують зовсім інші почуття. Зграйки парубків-колядників наповнюють тихі зимові вечори галасом, а їх спів справляє сильне враження на молодих дівчат, так що аж «мурахи» по шкірі повзуть. Незабутньо піднесеними і сповненими торжества є почуття, настрої під час та після церковної служби у перший день Різдва.

Та найголовніше авторка помітила і виділила головний єднаючий елемент цього великого християнського свята – радість і оспівування народження нашого Спасителя. Колядки, підкреслила дівчина, присутні всюди у цей період і їх виконання єднає громаду: «у той момент, коли співаємо коляду у церкві... всі стаємо одним цілим, всі промовляємо одні і ті ж слова, відчуваємо ті ж вібрації; все, крім коляди, зупиняється, а вона наповнює своїм божественним звуком церкву.»

Цікавими і глибокими, на мій погляд, у цій доповіді були роздуми про значення Різдвяних свят і пов'язаних з цим звичаїв кількох молодих колег авторки. Це відверті роздуми молодих людей, які підкреслюють особливості наших українських традицій і звичаїв, важливість їх збереження, бо «...цим ми виражаємо повагу нашій громаді, етнії, прадідам, своєму походженню...». Чудовий висновок, зроблений, без сумніву, людиною вдумливою і відповідальною. Приємно усвідомлювати, що тебе оточує саме таке молоде покоління. І хоча всі з жалем помітили, що деякі традиції не дотримуються, та я впевнена, що з такими нащадками наші звичаї не пропадуть.

Наступну доповідь на тему: «Водохрестя: історії та традиції» зачитав пан лектор доктор Іван Гербіль. Це свято завжди відзначали дуже урочисто. Головний і всім відомий його обряд – освячення води в церкві та в ополонках.

Люди набирають тієї води і бережуть її цілий рік. Її вважають живою, цілющою водою, яка приносить здоров'я і красу, надає особливої сили. Хрещенською водою лікують рани, вона допомагає відвернути будь-яке лихо. Нею потрібно скропити кожен куточок оселі, тоді у домі-ці буде лад та спокій. Загально відомий той факт, що вода-йорданничка не змінює свого смаку чи запаху.

Та в українській культурі існує багато інших не менш цікавих звичаїв і вірувань пов'язаних з цими святами, яких ми вже не дотримуємося. Деякі з них можуть нам видатися трішки дивними; інші – непотрібними.

(Продовження на 10 стор.)

Ольга СЕНИШИН

«Вільне слово» відсвяткувало своє 65-річчя

Я не знаю, чи такі події були організовані Союзом Українців Румунії і раніше, але в будь-якому випадку я уперше взяв участь у такому заході, і сподіваюсь, що це не останній раз. Подія цікава, добре організована і проведена в спокійній і теплій обстановці. Це була можливість для перегляду багатьох років, які пройшли з моменту першого випуску газети українською мовою. З великим інтересом я слухав виступи почесних гостей на цій події.

Надзвичайний і Повноважний Посол України в Румунії Теофіл Бауер у своєму виступі зазначив: Мені здається, що найприємнішим для вас, як головного редактора, є те, що за такий великий проміжок часу, коли змінились світогляди, змінились епохи, суспільства тут в Румунії та в Україні, а ви зберегли обличчя вашого видання, і найголовніше, що зберегли той український дух, козацький дух, яким насичена ваша газета.

Пан Володимир Антофійчук, професор Ченівецького університету ім. Юрія Федьковича підкреслив: Цей часопис виріс не на порожньому місці. Він продовжив ті традиції, які розвивали українці перед війною, оскільки тут існувала досить потужна українська громада, здебільшого українські емігранти.

“Вільне слово” виконує свою величезну місію. Воно доносить до українства Румунії все те, чим живуть місцеві українці, тим, чим живе Україна. І це дуже важливо, бо як попередні оратори підкреслювали, величезна роль «ВС» у збереженні української мови тут, на теренах румунської держави.

На ювілейному заході виступили працівники та кореспонденти часопису, але й інших українських часописів, представники СУР, Посольства України в Бухаресті, а також державних установ та громадських організацій, які мали слова похвали та вдячності на адресу редакції газети. Промовці наголосили на ролі “Вільного слова” в збереженні українського духу, української мови, культури, традицій та історії.

Виступи запрошених на ювілей та переговори, які ми провели з деякими учасниками цієї події, заставили мене зробити огляд перших років школи в селі Негостині Сучавського повіту, часу і місця, де був мій перший контакт з «Новим Віком». Я висловлюю своє задоволення і вдячність учителькам пані Андрусак Марії та Майданюк Сільвії, які на деяких уроках читали нам короткі уривки з газети і закликали нас вивчати українську мову, щоб могли самі читати «Новий вік». Пам'ятаю, пізніше, після того, як я оволодів на відповідному рівні українську мову, я просив батьків, щоб вони зробили абонемент на цю газету. Мало хто міг дозволити собі зробити підписку на «Новий Вік», і тоді ті, у яких була така можливість, позичали іншим газету.

Знову я зустрівся з газетою, 65-річчя якої ми сьогодні святкуємо, під новою назвою – «Вільне слово» в 2007 році, коли в м. Яси була заснована місцева організація СУР. На початку, тільки як простий читач, потім кореспондент, хоча я, повинен визнати, не постійний, як мені б хотілося, але все ще впереді. Зв'язок з газетою був відновлений, і я переконаний, що це буде тривати до тих пір, поки ми будемо існувати.

Участь у цьому заході для мене була прекрасна нагода для несподіваних, але давно бажаних зустрічей. Були цікаві дискусії, навіть можливість для обговорення майбутніх літературних проєктів, одним словом подія була цікавою та корисною для учасників. Я думаю, що події такого роду необхідно проводити і в майбутньому. В кого є вуха, хай слухає!

Від імені членів Яської філії СУР хочу ще раз привітати редакцію газети та побажати її колективу нових творчих злетів та здобутків, а усім читачам часопису та його дописувачам міцного здоров'я, благополуччя, натхнення, творчих успіхів, віри, добра та надії. На многая і благая літ!

Голова Яської філії СУР
Віктор ГРИГОРЧУК

На фото: Теофіл Рендюк і В. Григорчук

ЗУСТРІЧ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ З ПРЕДСТАВНИКАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ РУМУНІЇ

17-ого лютого 2015 р. о 17.00 годині в приміщенні Посольства України в Румунії відбулася зустріч представників української громади Румунії з Міністром закордонних справ України п. Павлом Клімкіним.

Учасники зустрічі на чолі з головою Союзу українців Румунії привітали міністра і вручили йому: Лист-вітання, Ювілейну медаль «25 років від заснування Союзу українців Румунії», а також подарували йому три книги, видані Союзом.

Лист-вітання:

Книги які подарував голова СУР Ст. Бучута – це:

1. Словом і ділом, автор Ст. Бучута, книга-документ про українців Румунії;

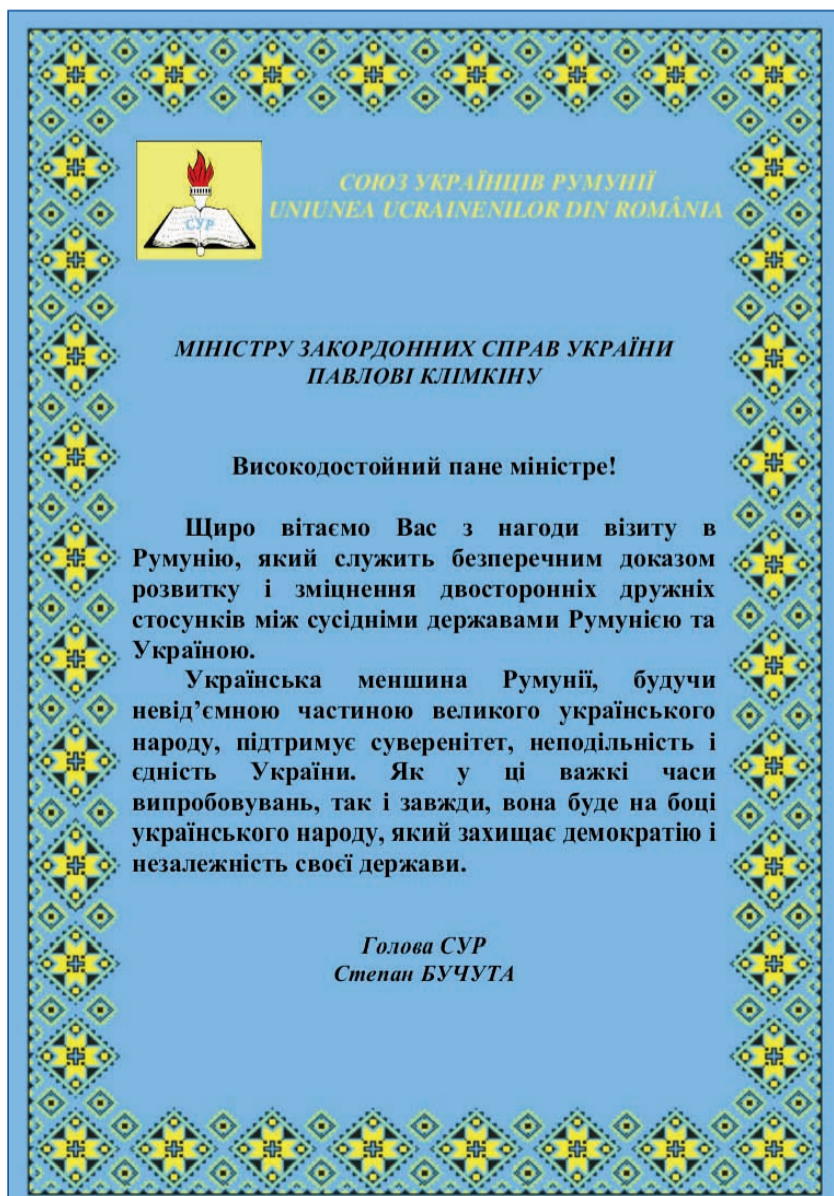
2. «Тарас Шевченко – апостол українського народу», автори – Михайло Мачока, Василь Мойш;

3. Тарас Шевченко, «Кобзар» від першодруку до сучасності», редактор Корнелій Ірод.

Павло Клімкін повідомив українську громаду про стан двохстороннього припинення вогню на Східній Україні, підтвердив про необхідність боротьби за збереження суверенітету України, а також повідомив представників української громади Румунії про зустріч з Президентом Румунії паном Клаусом Йоганнісом, з віцепрем'єрміністром паном Габрієлом Опря, з Міністром закордонних справ Румунії паном Богданом Ауреску і про відвідання Парламенту Румунії.

Від імені української громади голова СУР подякував Міністру за прийняття.

Голова СУР Степан БУЧУТА

65-річний ЮВІЛЕЙ «ВІЛЬНОГО СЛОВА» – СВЯТО НАШОГО РІДНОГО УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА

(Закінчення. Поч. у н-р 1-2/2015)

Естафету ведучого, після офіційних вітань, перебрав ювіляр „Вільного слова” поет Іван Ковач, який низько поклонився всім вельмишановним гостям за їхні теплосердечні слова та морально-духовну підтримку милим письмом на рідній українській мові, що допомагає нам зростати з покоління в покоління біля праматері нашої України.

Наша ювілейна газета висвітлювала і висвітлює минуле й сучасне неньки України і жаліє її історичну долю, „ходіння по муках”, зокрема сучасні жертви в боротьбі за єдність і волю, за її стремління до ЄС, жаліючи щоденні жертви української молоді, що гине під московськими кулями, з Божою надією в здійсненні легітимного ідеалу українського народу – справжньої волі й незалежності.

Із запрошених до слова гостей-українців, письменників, науковців, журналістів, громадських діячів (Михайло Крамар-психолог, Іван Семенюк-літературознавець, Ельвіра Кодря – інсп. Мін. Освіти, Анна Берей-публіцист, Ярослав Колотило-радник Мін. Культури, Юрій Албічук-отець та інші діячі культури сурівських філій створили дружній діалог про розквіт рідного слова, демонструючи, що ріст української мови в Румунії напевне завдячується 65-річчю „Нового віку – Вільного слова» та, зокрема, всім українським публікаціям та українській літературі, післяреволюційним українським свідомим інтелектуалам-патріотам (в більшості вже названих досі), які постійно засівали рідне слово і пісню не тільки журналістикою і літературою, але й культурними подіями, концертами, передачами радіо і телебачення і воно, те „шевченківське слово”, що стоїть „на сторожі” убогих, росло-виростало у мові наших дітей і в щоденному спілкуванні молоді та дорослих. Співбесідники в синтезі Мірка Петрецького, першого замголови СУР та голови Марамороської Філії, і отця Юрія Албічука утвердили ідею позитивного впливу «Нового віку – Вільного слова» та всіх наших сучасних публікацій на розвиток освіти й української духовної культури друкованим словом з прекрасними ілюстраціями, що загощають в кожну хату українську за допомогою СУР, школи, церкви, нашої мас-медіа, бо в них ніколи не є відсутнє Боже Слово, єдине, що зцілює серце і душу, якого стільки потребує людина у житті.

Сучавські буковинці привітали ювілярів букетами квітів на чолі з Бориславом Петрашук, головою філії, Лучією Мішок, головою жіночої організації СУР, та публіцистом-фотографом Яремою Онищуком, і, майже однодушно, побажали нових злетів сучасним українським публікаціям під егідою СУР, що так гідно й сумлінно виховують молоде покоління в любові до рідного українського слова.

Дуже важливим виявилось визначення ювілею 65-річчя „Вільного слова” з сторони побратимів сурівських журналів та часописів, які співпрацюють у вихованні нашої української меншості в любові до своєї рідної мови, в любові до України та своєї румунської держави, в любові і шані до людства. Так, перший заступник голови СУР Іван Робчук, науковець і головний редактор часопису „Surişul ucraïnean”, привітав ювілярів і гостей-цінителів українського слова, які в протязі кількох десятиліть за допомогою преси, літератури та культурних подій закорінили у свідомість українців Румунії, що рідна їх мова є нерозривною з їхнім життям, хоч румунська державна мова – потрібна на кожному кроці. Тому вважаю, – сказав науковець, – що українсько-румунська культура для українців Румунії, яку представляє румуномовний часопис, йде назустріч нашим українцям. Крім цього, як головний його редактор, я розповсюджую наші здобутки у Румунії, Молдавії та в румунській діаспорі, і навіть для румунів України, бо українці співживають у дружбі й любові з румунами, як справжні європейці на дорозі до ЄС. З боку літературно-культурного журналу українських письменників „Наш голос” виступила Ірина Мойсей, головний редактор, яка після вітального слова, визначила спільну правду, що високий рівень української літератури Румунії завдячується палаючій стеблині українського слова, так званого „Новий вік”, що за 65-ту річницю розквітає „Вільним словом”, „Нашим голосом”, „Дзвоником”, „Українським вісником”, ведучи за собою десятки письменників та сотні інтелектуалів і безліч прихильників українського слова у нас, на Україні та українській діаспорі – результат, яким наші українці можуть гордитися як пресою так і цінною та багатого літературою. Подібно, Тереза Шендрою, редактор часопису „Український вісник”, згадала, що їхня публікація зросла з того самого кореня під керівництвом головного редактора й письменника М. Михайлюка, а наші читачі ушасливіють нас своєю місячною зацікавленістю матеріалів, фото та кольорових ілюстрацій.

До плідного і цікавого діалогу про „Вільне слово” прилучилися ще письменник і редактор „Нашого голосу” М. Трайста, засновник румунського гоголівського журналу „Mantaua”, який, не без емоцій, признав, що він ріс разом з „Новим віком”, з поколіннями письменників 70/80 –их років, а „названий його батько” вважається видатний письменник Степан Ткачук, колишній голова СУР, основоположник наших досягнень, і теж звернувся, вкінці, письменник Іван Кідешук, який поздоровив ювілярів та всіх гостей за те, що всі вони вміли створити за ці роки таке прекрасне свято українського рідного слова, а слово, як знаєм – „Святиня”, Самий Бог, і тому так „много важить слово” – писав І.Франко, і тому всіх служителів слова жде ота „свята відповідальність”, бо воно будує, або руйнує, як повчає нас Святе Письмо.

Тоді хай Господь допоможе всім нашим українцям будувати єдність в дружбі й любові, шанувати чарівну красу рідного слова!

Свято рідного українського слова не закінчилось без несподіваного сюрпизу нагороджень всіх членів діалогу і інших активних співпрацівників української преси Румунії медалями „65-річчя Вільного слова” головою СУР Степаном Бучутою, жест, який підняв святкову атмосферу на найвищий рівень вдовolenості. Останній подарунок святкового дня зробили співці дуету Наталія Панчик-Колотило та Дан Васілеску, що на підставі скрипки й гітари та їх чарівних голосів представили надзвичайний концерт колядок, з яким всі слухачі в супроводі прославленого новонародженого Ісуса раділи тут на землі колядками, немов у Раю Небеснім.

Іван КІДЕЩУК

У Клузі відсвяткували...

(Закінчення. Поч. на 8 стор.)

Та важливим є інше: звичаї, як і мова, – це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю. Звичаї, як і мова, виробилися протягом усього довгого життя і розвитку кожного народу. Не дивно, що у всіх народів світу існує повір'я, що той, хто забув звичаї своїх батьків, карається людьми і Богом. Українці розселені на багатьох сотнях кілометрів і ще донедавна були розірвані різними державними кордонами. Але звичаї нашого народу на диво близькі. Хто його знає, чи не є саме ця близькість звичаїв тим цементуючим матеріалом, що перемагає своєю міццю всі інші сили, які працюють на руйнування єдності нашого народу. Ця спільність звичаїв і спільна мова завжди були тими вузлами, які зв'язували наш народ. Доречно згадати старе повір'я, що духи всіх дітей — живих і мертвих, забутих і без вісти пропалих — на Святий вечір злітаються до своїх матерів на Святу вечерю. І ніякі віддалі, кордони, кам'яні мури і залізні брами цьому перешкодити не можуть. Так цей обряд символічно об'єднує всіх людей, що належать до одного народу, однієї нації.

Про «Зимові звичаї і традиції» був виступ заступника декана факультету іноземних мов, пана Доріна Кіри. Пан конференційний доктор-лектор коротко розповів про звичаї і традиції народів Великобританії за старим стилем. Здається, їх там набагато менше, але це не зменшує їхньої важливості. Доречним видався мені заклик автора до толерантності. Бо свята: «...це не період, а душевний стан...», – підкреслив виступаючий.

Як перехід до другої частини святкування стало голосне промовляння молитви «Отче наш...». А далі наша група почала дійсне святкування – спочатку за столом, потім танцями, співами і гарним настроєм. Як і годиться в гарній родині та у відповідності з нашими українськими звичаями і традицією Клузівської філії Союзу Українців Румунії.

АНДРІЙ ВОРХОЛА – ВЕЛЕТЕНЬ ПОП-АРТУ

Поп-арт – популярний, скороминущий, дотепний, швидкий до забуття, сексуальний, молодий.

Річард Гамільтон

Відомий чеський письменник Богуміл Грабал, номінат Нобелівської премії 1994 року, писав у своїй збірці есе Листи до Дубенки про Андрія Варголу, як про українця: «...ойого очі були очі українця... мов очі Христа... з їхньою тугою, очі простої людини, яка п'є з відчаю, що життя коротке... його батьки були з села Миково, де живуть українці, селі, в якому міг народитися Ісус Христос, щоб опісля дарувати віруючим кока-колу та ксерокопії ікон...».

Принаймні три країни вважають Енді Ворголу, чи Андрія Варголу, своїм художником. США, де народився (6 серпня 1928 року), виріс та творив митець. Словаччина, бо його батьки Андрій Варгола та Юлія Юстина Завацька переїхали до США з лемківського села Миково, яке у той час було у складі Австро-Угорщини, що на території сучасної Словаччини. Українці теж вважають його своїм, бо його батьки були українцями і сам Енді розмовляв з ними тільки по-українськи. Ворголу вважають засновником школи поп-арту; ще за життя він був визнаний іконічною фігурою в культурі та залишив по собі величезний творчий спадок, який змінив сприйняття широким загалом сучасного мистецтва вцілому.

Енді Воргола був художником, ілюстратором, дизайнером, скульптором, письменником, продюсером, кінорежисером і колекціонером – він залишив по собі величезний творчий спадок і ще за життя став легендою, недаремно його називають «найдорожчим українцем», роботи якого продають за десятки мільйонів доларів. Він перевернув бачення про мистецтво, і зумів зробити зміст свого холодильника – пляшку коли та банку супу – символом епохи. Мистецький спадок Енді Ворголи завжди

**Енді Воргол
(Андрій Ворхола) (1928-1987)**

сприймали неоднозначно, але з упевненістю можна сказати, що він робив прості речі з символом епохи, творив мистецтво з буденного до такого, що до нього не наважився ніхто. З речей, якими ми користуємося щодня, він робив мистецтво, популяризував звичайні побутові речі, тому і став таким велетнем поп-арту. У '70 роки всі знали, хто такий Воргола, у Нью-Йорку, він заснував фабрику мистецтва, – за допомогою трафарету міг зробити сотні копії однієї картини, і всі вони ставали бажаними на будь-яких виставках та в приватних колекціях. Найвідоміша його робота – це набір із десяти принтів американських супів «Кембел», таких наборів існує кілька сотень і кожен з них вартує щонайменше 400 000 доларів.

(Далі буде)

Підготував

Михайло-Гафія ТРАЙСТА

Лист до редакції «ВС» із США

Доброго дня,
пане І. Ковачу!

Я недавно дізнався, що кілька років тому (у 2001 році) СУР допоміг видати румунський переклад Енеїди Котляревського у видавництві Editura Mustang, і ви написали передмову до цього видання. Я зайшов на сайт цього видавництва та зв'язався з ними по імейлу, аби дізнатися, як придбати копію рум. перекладу Енеїди, але так і не отримав відповіді.

Оскільки ви написали передмову до румунського перекладу Енеїди (http://www.ukrinform.ua/ukr/news/eneda_vana_kotlyarevskogo_viyshla_v_svt_rumunskoyu_tovoyu_50957), то я вирішив зв'язатися з вами, аби запитати, чи не відомо вам, як отримати рум. переклад Енеїди? Я зараз навчаюся в Корнельському Університеті і розшукую рум. переклад для наукової роботи.

**Наперед вдячний за відповідь,
Роман КОНОНЕНКО**

Н.р.: Обіцяємо якнайшвидше передати вам примірник книги.

Старійшині нашої бухарестської української громади - 101 рік!

17-ого січня поточного року Микола Лясевиц виповнив вартий пошани вік - 101 рік. Знаємо його всі віддавна, відколи заснувався після 1990 року музикальний ансамбль «Червона Калина» під проводом покійного професора Володимира Андрича, у діяльності якого М.Лясевиц прийняв активну участь.

Талановитий поет, прозаїк, перекладач і композитор, Микола Лясевиц народився 17 січня 1914 року в Україні, на Поділлі, у Малій Кисниці Ямпольського повіту. За своє довге і бурхливе життя виносливо і відважно переборював чимало злигоднів.

Його поетична творчість широко відома зі сторінок усіх українських видань Румунії, починаючи від колишнього НОВОГО ВІКУ та ОБРІ-ЇВ і далі ВІЛЬНОГО СЛОВА, УКРАЇНСЬКОГО ВІСНИКА, НАШОГО ГОЛОСУ, CURIERUL UCRAINEAN, і навіть дитячого журналу ДЗВОНИК, де друкувались його загадки для дітей.

Також гарне враження справила його збірка віршів під символічним заголовком «Краплини живої води», яка вийшла у світ у 2001 році у бухарестському видавництві «Мустанг». Тепер в підготовці до друку його «Спогади».

Лясевиц майстерно володіє поетичним словом, його поезія хвилює насамперед справжністю ідейного та художнього виразу.

Палкий український патріот, він приклоняється перед генієм Тараса Шевченка, захоплюється його віршами. Лясевиц присвятив Тарасові чудову поезію, яку читав на всіх наших святах, викликаючи сльози на очах слухачів. Склав улюблений всіх, на свої слова і музику, величний

гімн «Спів України», у якому бринить гордість славним козацьким минулим і дзвенять палкі слова молитви за щастя Матері-України.

Водночас Микола Лясевиц є і умілим перекладачем на румунську мову невмирущих віршів Великого Кобзаря, серед яких влучний переклад «Заповіту» і інших. Але він шанує і румунських поетів, на чолі з Міхаєм Емінеску. Перекладаючи на українську мову його вірші, Лясевиц чудово зберіг ритм, риму, музичність Емінеску, передав зображення, а головне ідейність, душу поета. Також переклав на українську мову і вірші інших румунських поетів: Дж.Кошбука, Шт. О. Йосіфа та інших.

З нагоди дня народження Лясевица його відвідали українці, серед них почесні гості: Депутат української меншини у Парламенті Румунії Іван Марочко, Перший Радник Мера 6-ого сектору Бухареста, де він проживає, який вручив йому почесний диплом; зйомна група від Румунського Телебачення провела з ним довгу розмову. Як свідчення його унікальної для цього віку пам'яті, Лясевиц розказав багато пригод зі свого дитинства і молодості.

Надзвичайно радий гостям, він розвеселився, прочитав один свій вірш, навіть заспівав пісеньку.

Під кінець усі присутні, серед безлічі квітів навкруги, за келихом шампанського, заспівали ювіляру «Многая літа», побажали йому багато здоров'я та ще довго-довго прожити серед нас.

Ольга АНДРИЧ

Бухарест,

24 січня 2015 р.

ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА ПРАГНЕ ПОГЛИБИТИ СПІВПРАЦЮ З РУМУНІЄЮ

6 лютого голова облдержадміністрації Олег Гончарук зустрівся з першим заступником голови Союзу українців Румунії Мирославом Петрецьким. Спершу чиновники обмінялись подарунками, зокрема від облдержадміністрації подарували книги українською мовою та збірник музичних творів карпатського краю. А Олег Гончарук отримав україномовні книги та газети, які друкуються в Румунії, – передає Фіртка.

Очільник області зауважив, що в зв'язку з ситуацією в країні українці єднаються, тіснішими стають й відносини з українською діаспорою, зокрема й з Румунією.

Основною метою співпраці з Союзом українців Румунії, на думку Гончарука, є з'єднання Івано-Франківщини з Європою.

«У вівторок відбудеться нарада щодо зустрічі української делегації на чолі з міністром закордонних справ України із президентом Румунії в Бухаресті. В складі цієї делегації сьогодні розглядається питання моєї участі. Насамперед прагнемо, щоб ми вийшли на фінішну пряму обговорень щодо прикордонного переходу. Так як у нас сьогодні Верховина є прикордонним районом, тому маємо ціль, щоб через неї Україна була з'єднана з Європою. Там є багато пропозицій комерційного характеру, але перш за все необхідно погодити принципово це питання між урядами», – зауважив Гончарук.

За словами голови ОДА, позиція президента країни полягає в тому, що такий перехід буде визначальним в економічному розвитку перш за все Івано-Франківщини та й України в цілому. Крім того, це дасть можливість поглибити культурно-духовну співпрацю.

«Знаю, що ви прикладаєте значних зусиль щодо нашої співпраці. Для того, щоб Україна інтегрувалась в Європу потрібно, щоб якомога більше людей мали можливість відвідувати її і бачити, що Європа це не зло. І нам треба крокувати до європейських цінностей. Наша зустріч це демонстрація того, що нам хочуть простягнути руку. Тому довгострокова співпраця з Румунією – наш пріоритет», – зауважив очільник області.

Румунська сторона переговорів запросила голову Івано-Франківської ОДА на заходи з нагоди відзначення 25-річчя Союзу українців Румунії, які заплановані на березень ц. р.

Детальнішу співпрацю плануватимуть в майбутньому. Для цього створена спеціальна робоча група, яка обговорюватиме можливі міжнародні зв'язки з Румунією та розроблятиме свої пропозиції. Також в планах є підписання Угоди про співпрацю з Союзом українців Румунії.

Ми дуже раді, що Румунія стає ближча до нас, до Франківщини. Можливо, наші творчі колективи будуть представляти наше покутське мистецтво українцям в Румунії, а українці Румунії будуть виступати у нас. Також є можливим навчання у вузах Івано-Франківщини. Ми маємо багато подібного із українцями Карпат у Румунії.

Марія ГАЛЬЧУК-БОРУК

«ГЕТЬМАН УКРАЇНИ ПИЛИП ОРЛИК: МОЛДОВСЬКІ ТА РУМУНСЬКІ ШЛЯХИ»

(Продовження з н-ра 1-2 2015 р.)

II. Трагічний шлях еміграції генерального писаря, разом з козацьким військом, до міста Бендери влітку 1709 року

Лише завдяки тому, що переслідувачі рушили навздогін із запізненням, і, на відміну від І. Мазепи, не знали особливостей пересування безмежним, рівним і зовні одноманітним причорноморським степом, врятувало в перші дні пересування українське та залишки шведського війська від тотального винищення. У втопаному копитами тисяч коней та ще більшого числа піших військових, мирних людей, їх прибічників та членів їх сімей сухому степу, під яскравими променями байдужого до людського горя гарячого літнього сонця та за умов майже тотальної відсутності питної води й належного харчування, зустрічаючи час від часу лише могильні савани курганів, ситуацію врятували, як гадається, лише авторитет великого українського гетьмана та особлива його обізнаність з ландшафтами південного степу.

І. Боршак у своїй праці «Мазепа, Орлик, Войнаровський. Історичні есе», перевиданої у 1991 році у Львові, наступним чином описав непросту ситуацію тих трагічних днів: «Як далеко можна було сягнути зором, скрізь простягався безмежний одноманітний степ: люди й звірята ховалися зовсім у високому лісі зілля, де кожний слід вкривали трави, що зачинялись за ними, як мур поза караваном. На овиді ні диму, ні найменшого знаку, який стверджував би, що там рухаються живі істоти, – замість деревини глибоке море рістні з численною дичиною. Міста і села щезли під час Великої Руїни. Мазепа, який добре знав ті широкі простори, став провідником невеличкого війська і, прямуючи щораз більше на південний схід, пірнув у цьому степовому пралісі. Коні знайшли там багато паші, але люди, що були приневолені жити тільки з ловів, мусили обачно поводитись із своїми харчами. Карл XII, який завжди ставав прикладом для інших, задовольнявся невеличкою пайкою вівсяної

каші. Втікачі врятувались. Коли гетьман мав уже щодо цього певність, відчув, що сили його покидають, і сів на віз з одною землячкою, яка його доглядала. Фізично він почував себе щораз слабше, зберігаючи при цьому всі сили свого незвичайного інтелекту. Його ясна пам'ять давала йому змогу вести своїх товаришів певною ходою крізь відомі йому степи, якими він ширяв стільки разів під час своїх боїв із бусурманами; на цих просторах він придбав собі славу зі зброєю в руках і їм завдячував своє гетьманське становище.

Втікачі їхали верхи весь день під небом, що пекло вогнем. Надвечір зупинились вони над якимось баговинням, де вояки сподівались втишити спрагу, що пекла їх, але цей водостій був теплий, недобрий, і вони не могли з нього пити. Навіть не розгнуздуючи коней, недовго тут відпочили.

На другий день спека стала ще більша; шведи, як люди півночі, що мало звикли до такого підсоння, душились і йшли вперед з великим зусиллям. Ополудні зупинились. Харчів більш не було. Козаки позабивали непотрібних або потомлених коней і почали сушити на сонці м'ясо. Для шведів напівсире м'ясо було осоружною стравою, і хоча голод їм дошкуляв, вони не хотіли його й торкнутись. Відпочивши три години, пішли далі і так йшли до півночі.

На третій день цієї мандрівки, 14 липня, коли зупинились на довший відпочинок, могли дещо полювати. Дичини було багато: зайців, диких кіз, дрохв, дроздів і перепелиць. Хронікарі з того часу оповідають, що трава була там така висока, що дикі кози блукали, немовби в лісі, і така густа, що козаки могли ловити їх руками. Шведи теж почали полювати, але не мали набоїв і не знали, як пекти застрілену дичину. Наші помагали їм і вчили їх розкладати вогонь із сухого сіна.

Російській армії все ще не було видно, вона не знала степових доріг і серед невідомої території посувалася дуже поволі, лякаючись засідок.

(Далі буде)

Теofil РЕНДЮК,
доктор історичних
наук (Україна)

Душевна пожива

У ЛЬВОВІ ВІДБУВСЯ МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ
«ПРОЩАННЯ З КОЛЯДОЮ»

Львівське Крайове Ставропігійне Братство ім. Святого Апостола Андрія Первозванного, яке діє та існує на вулиці Руська н-р 3/1 біля кафедрального собору з Храмом «Успеніє Пресвятої Богородиці», кожного року організують у місті Львові чудові фестивалі під назвою «Прощання з колядою». Правда, я не дуже зрозуміла, про що тут іде мова, тому й хотіла отримати деякі пояснення. А для цього один з організаторів цього фестивалю подав мені і пояснення: «Через цей фестиваль духовної пісні і молитви православні християни українці мають на увазі святочно, відмінно відсвяткувати віддання всіх зимових празників, так званих Господських Свят (Різдво Христове, Восьмиденне Обрізання, Святе Богоявлення). З цієї нагоди вони віддають подяку Господу-Богу за все Його багате милосердя і залишаються в продовженні з молитвою до Бога, щоб Господь добротливий і многомилосердний обдарував їх здоров'ям так, щоб мали можливість не слідуючий рік знову святкувати ці свята.

Цього року у м. Львові цей фестиваль відбувся протягом двох днів, 31-го січня, коли виступили дитячі хори в церкві Успеніє Пресвятої Богородиці, а в неділю, 1-го лютого, виступили церковні хори, починаючи від другої години після обіду, деякі з них і професійні, з різних областей західної України. Щоправда, офіційне відкриття фестивалю відбувся в неділю 1-го лютого у Львівському органному залі паном Володимиром Харком, Головою Братства, та паном Юрієм Федівим, Головою організаційного комітету.

Маємо честь, що на такий прекрасний чудовий фестиваль вже в четвертий раз наша Асоціація Церковного хору «Хвалим Господа» з с. Верхньої Рівни були запрошені і пощастило нам і цього року брати в ньому участь. Маю нагоду з великим задоволенням уточнити, що на цьогорічному фестивалі, будучи запрошено і пані Єльвіру Кодря – радник Міністерства Освіти – вона вперше мала можливість брати участь і виступити поруч з нашим церковним хором на сцені. Ми оцінюємо, що вона постаралася відповісти на запрошення, хочай лише дорога в одну сторону з Бухаресту-Львів перевищує тисячу кілометрів.

Після нашого виступу залунали оплески від присутніх в концертному залі, а пані Єльвіра Кодря в своєму слові передала щире подяку організаторам за те, що мала можливість взяти участь на цьому чудовому церковному святі.

Також благодарим Бога, Царя небесного, що обдарував нас відмінними людьми, від котрих ми мали можливість отримати фінансову допомогу для нашого транспорту на цей фестиваль.

Так, пан Павло Проданюк, наш улюблений приятель і односельчанин мав можливість розв'язати фінансові справи щодо транспорту у пана д-ра Кайка Костела-Дорела, мера міста Сату Маре, який разом із префектом

Євгенією Аврам погодилися бути разом з нами у Львові на фестивалі. Через їх присутність, поруч з нами українцями, вони доказали, яку велику любов мають до цієї української меншини. Як префект, Євгенія Аврам, так і мер Кайка Костел-Дорел, на румунській мові, привітали всіх українців після нашого виступу на сцені, а переклад був забезпечений паном Павлом Продянюком. На спільній вечері отець Юрій Албічук приніс всім організаторам щире подяку за все і передав цілий пакунок наших українських часописів, щоб поділити їх серед українців з України та Польщі. Постараюся дуже скромно в ім'я нашої Асоціації принести подяку панам Тарасу Дмитрику – голові Всеукраїнського братства, пані Марії Банах та протоієрею Василю Петрику, які постаралися забезпечити нам нічліг в готелі «Святослав» в м. Львів-Винники, а також три дні харчування. Наслідки нашої присутності у м. Львові були чудові. Як доказ цього всього, полягає в тому, що навіть Андрій Іванович Садовий – мер міста Львів – на другий день, другого лютого, прийняв нас у свою резиденцію мерії всю делегацію з Румунії.

Кожний з присутніх висловили свої враження щодо воєнних дій на східній Україні.

Побажавши одні одним всього найкращого в житті, наша румунська делегація на чолі з панамі префектом та мером Сату Маре залишили запрошення для мера м. Львова, щоб він відвідав Румунію, а головне місто Сату Маре. На слідуючий день ми повернулися в Румунію, до нашого рідного краю.

Симона ЛЕВА

60-річчю Володимира Антофійчука присвячую

ВОЛОДИМИР АНТОФІЙЧУК ПОВЕРТАЄ МЕМУАРИ
ДЕНИСА ОНИЩУКА: «НА ШЛЯХУ ЖИТТЯ» І «СПОМИНИ»

Завжди на протязі часу виникає та компенсаційна хвиля, можливо, для будь-котрої людини, яка несправедливо потерпіла в житті, як це сталося Денису Онищуку, шляхетному українцеві, що проводив свої найкращі дитячі роки у дідуся Созонтія із Самушина, коли Дністер нашіптував казочки про Буковину та Галичину і, чому ні, про бурхливу долю письменника, що в дитинстві купався з дітьми у його чистих водах та вигрівався на сонячній березі ріки, щоб скучати за милою Україною ціле своє скривджене життя у шуканні теплого притулку по всіх кутках колишньої Великої Румунії і щоб пригорнутись до кінця-кінців свого існування у ріднім містечку Ольги Кобилянської – Гура-Гуморулуй, невилічившись від настирливого поклику рідної сторони Дністра, бо „Дністер – краса одна”, немов сивий Дніпро для Тараса Шевченка.

Доля відкрила щирому другові українців Румунії проф. д-р Володимиру Антофійчуку, завкафедри української літератури ЧНУ ім. Юрія Федьковича та професора української секції Сучавського Університету Штефан чел Маре у своїх щорічних святкуваннях Ольги Кобилянської в Гура-Гуморулуй якраз ту людину, яку літературознавець відшукував – сина письменника, Ярему Онищука,

публіциста й фотографа, що зберіг рукописи свого батька і ждав, щоб доля на вернула людину, яка могла б врятувати батькову недруковану творчість, що лежала добрі десятки роки у шухлядах «Нового віку», Критеріону та СУР, щоб опинитися вдома через різні причини, об'єктивні, чи суб'єктивні. Та щаслива година настала для них, коли копіткий дослідник української літератури проф. д-рВ Антофійчук зацікавився творчістю Д. Онищука, якого оцінював з друкованих праць „Полин і мед” (1964), де входять віршовані байки й гуморески, та „Народ скаже, як зав'яже” (1968), цінної збірки прислів'їв. Отож, через півстоліття дослідник ЧНУ чітко визначає обличчя письменника Дениса Онищука, не тільки, як талановитого поета, але й обдарованого прозаїка, в якого читаєш сьогодні із захопленням його описи бурхливих подій на Україні у міжвоєнний час, революції, у лавах української Галицької Армії, громадянської війни, голодомору, Другої Світової Війни тощо, в яких висловлюються риси портретиста і також аналіста, що подарував нам несподівану панораму роз'ятрених ран українського народу в його боротьбі за свободу.

(Далі буде)

Іван КІДЕЩУК

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

«УЧНІ, ПРИХОДЬТЕ ПОГРАТИ В ШАХИ!»

Нещодавно у школі села Марицея (громада Дарманешти Сучавського повіту) відбувся конкурс по шах-матах. Брала участь учні V-VIII класів із громад: Дарманешти, Шербівці та Бурла.

Організаторами були викладачі Василь Лупірек (викладач фізкультури) та Лучіану Дімітріу, директор-координатор.

Учні із шкіл громади Дарманешти були призовані викладачами фізкультури: Василь Лупірек, Мара Тіфінюк, Овідіу Дивісевич та Андрій Шведуняк.

З Шербівців – викладач фізкультури Крістіан Анетрей, а з Бурли Крістіан Векерян приїхали зі своїми учнями.

Арбітрами були викладачі математики Раду Казакута та Віктор Теодоріу.

Учні шахматисти були поділені на дві категорії – класи V-VI та VII-VIII.

Ось і результати: Категорія класів V-VI-х:

I місце – Емануєла Овадюк (Дарманешти);

II місце – Каталін Ребенчук (Шербівці);

III місце – Іван Городинчук (Шербівці).

Категорія класів VII-VIII-х:

I місце – Габрієл Чобану (Шербівці);

II місце – Василь Деніле (Калинешти Енаке);

III місце – Роберт Пітік (Дарманешти).

Звичайно, що були і спонсори. Це пані та пан Василь Лупірек, РУРАЛ-Сом СРЛ, Овідіу Дивісевич, Мара Тіфінюк, Андрей Шведуняк. Честь їм!

Микола КУРИЛЮК,
Фото і текст

Прийшла весна для нас усіх...

Юрій ПАВЛІЩ

ЛЮТНЕВІ НАСТРОЇ

Хай лютує люто лютий,
Хай теплінь всю лиже,
Наші шанси не зігнути,
Ми ж бо маєм лижі.

Кожний в своїм епізоді,
Хто як має щастя.
Початківці на городі
Падати учаться.

Кожний падає за вмінням,
То зліва, то справа.
В спорті успіхи й падіння.
Спорт – нелегка справа.

В спорті нам дарує школа
Перші алфавіти.
Футбол нас веде до гола,
Лижі – на край світу.

Як санки просять уваги,
Лижі неодмінно.
Зваблюють спортивні стяги
Успіхи надійно.

З Марамориша в Сінаю,
З Борші до Банату,
В конкурсах кожний бажає
Володіти святом.

Тренування, як запеклі,
Успіхи не вдалі.
Але, Боже, які теплі
В конкурсах медалі!..

Тож нехай лютує лютий,
Хай теплінь всю лиже,
Вже нікому не зігнути
Наші славні лижі.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

21 ЛЮТОГО – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ!

На свято Рідної Мови до Бухаресту прибули наші учні з єдиного на сьогодні в Румунії українського ліцею ім. Т. Шевченка, що в Сігеті, Мараморощина, на чолі з своїм директором паном проф. Касяном Піцурую! На запрошення 4 Сектору Бухареста, а це вже традиція (4 роки підряд), організовується ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ, де запрошені представники всіх нацменшин Румунії виступають з піснями і танцями. Як і минулими роками, і на цей раз, були запрошені і представники українців. А Союз українців Румунії, дуже вдало на цей раз, запропонував взяти участь і представити нашу нацменшину Ліцею ім. Т.Г. Шевченка. Гарні наші учні в гуцулках і віночках, з честю і на високому рівні виступали на сцені і представили український танець, вірші та проспівали українські пісні. За свій вдалий виступ були нагороджені Дипломом і щирими оплесками.

Радіємо за наших учнів! Здоровимо викладачів за їхній вклад в цю подію! Наш Ліцей ім. Т.Г. Шевченка відновлений 1997 року зусиллями української громади, СУР, Посольства України в Румунії, Українським Православним Вікаріатом Румунії в місті Сігеті та МВД Румунії після закриття українських шкіл диктаторським режимом Чаушеску в '60 роки.

Ми – українці!

Дорогі наші учні, батьки, які ви щасливі за таку нагоду – вчитися рідної мови в традиційному українському ліцеї, який після II світової війни виховував і випустив у світ цвіт нашої інтелігенції. І них немало – університетських професорів, викладачів, лікарів, які гордо представляли українську меншину Румунії. То ж слід нам всім гуртуватися навколо нашого ліцею, записуватися і вчитися в ньому!

**ЩАСТИ ВАМ І НАМ УСІМ!
З ДНЕМ РІДНОЇ МОВИ!**

І.П.-К.

Леся Українка (1871- 1913)

Леся Українка народилася 25 лютого 1871 року в Новоград-Волинському. Справжнє ім'я письменниці і культурного діяча - Лариса Петрівна Косач-Квітка.

Вона писала у найрізноманітніших жанрах: поезії, ліриці, епосі, драмі, прозі, публіцистиці.

Також працювала в фольклористиці. Відома Леся Українка завдяки збіркам віршів "На крилах пісень" (1893), "Думи і мрії" (1899), "Відгуки" (1902), поем "Стара казка" (1893),

"Одне слово" (1903), драмам "Бояриня"(1913), "Кассандра" (1903-07), "В катакомбах" (1905), "Лісова пісня" (1911).

На честь Л. Українки астероїд 2616 названо ЛЕСЕЮ.

«Українська – музика, мелодика, краса» Олесь Гончар

Починаючи писати про мою рідну українську мову, хочу сказати, що ЮНЕСКО встановив і затвердив, щоб 21 лютого кожного року святкувати Міжнародний День Рідної Мови.

Про мову – рідну українську – письменники, лінгвісти та інші вчені написали численні поезії, наукові роботи, есе, в яких висловлюють щирими, душевними словами про красу і багатство нашої української мови, закликаючи плекати її, боротися старанно для її збагачення і в той же час берегти розумно цю скарбницю великого українського народу.

Великий український письменник Олесь Гончар про мову, взагалі, і зокрема про українську, висловився: «Мова – це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять – найцінніше надбання століть, а мова – це ще й музика, мелодика, барви буття, сучасна художня, інтелектуальна і мислительна діяльність народу».

Висловлюю, як учениця останнього курсу лицейної школи, моє бажання продовжити студіювати рідну мову. Учні-українці після успішних результатів у гімназійній школі, і поступаючи до середньої школи, переривають учитися своєю рідною мовою, хоч мають таку можливість. На превеликий жаль!

(Далі буде)

Олександра ЧИГА,
учениця XII-ого класу Радівецького національного коледжу імені Еудоксія Гурмузакі Сучавського повіту

Вивчання української мови в Румунії

Вивчання української мови в Румунії має вже свою традицію. Офіційно його заведено внаслідок Реформи освіти 1948 року. За цей час пройдено різні етапи, протягом яких досі назбиралось чимало всілякого досвіду. Помітні можливості покращення україномовного навчання настали після Грудневої Революції 1989 р, коли наша країна приступила до здійснення демократичних реформ у всіх галузях суспільної діяльності.

На сучасному етапі серед найважливіших пріоритетів своєї етнополітики Румунія визначає, насамперед, відновлення у всій повноті духовно-культурного життя етнічних груп на принципах їх інтересів та запитів стосовно мови, культури, традицій та створення для цього відповідних сприятливих умов. Цей процес надто складний і вирішується поступово.

У відповідності з чинним законодавством держава сприяє розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин. Духовні надбання етнічних груп виступають важливою складовою й потужним чинником збагачення культури усього румунського суспільства. Передусім, Румунією гарантується право етнічних груп в національно-культурному напрямку: користування й навчання рідною мовою, чи вивчення рідної мови в державних навчальних закладах, розвиток етнічних культурних традицій, сповідування своєї релігії, задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації, створення культурних і навчальних закладів національних меншин та будь-яку іншу діяльність, яка не суперечить чинному законодавству.

В останні роки здійснено комплекс організаційних заходів, спрямованих до практичного вирішення проблем задоволення освітніх потреб української меншини, що проживає в Румунії. Добре володіти, крім румунської, державної, й своєю рідною, українською мовою, бо це означає бути двічі людиною, посідати дві культури, два духовні світи, мати ширший кругозір світосприймання – значить, бути багатшим. При цьому, слід не забувати, що рідну мову ніхто не успадковує так собі механічно, як будь-яке інше майно, її треба вивчати, плекати й постійно збагачувати. Навчання української мови в сучасній школі має бути орієнтоване на життєві потреби учнів, допомагати їм упоратися з реальними проблемами, які пов'язані з користуванням мовою. Це особливо актуально для учнів, які вчаться у загальноосвітніх навчальних закладах з румунською мовою викладання, а україномовне середовище користується не літературною українською мовою, а переважно діалектами.

Для захисту прав, задоволення освітніх потреб національних меншин у нашій державі створена мережа дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів з румунською мовою навчання, в яких українська мова викладається як рідна мова 3-4 години тижнево у 1-8-их класах, та одна година історії і традицій української меншини у 6-му та 7-му класах. Вона відповідає національному складу населення, чинному законодавству Румунії і міжнародним нормам.

Вивчення рідної мови посідає одне з провідних місць у системі навчальних дисциплін середньої школи. У початковому та 1-8 класах учні, по перше, одержують знання, які є фундаментом для засвоєння курсу української мови, по – друге, у них формуються мовні та мовленнєві вміння та навички.

Так, на території Румунії функціонують 93 навчальні заклади з румунською мовою навчання, в яких українська мова викладається як рідна мова, де навчаються 2792 учні у початковому та 1-4-их класах, 2812 учнів у 5-8-их класах і 164 у 9-12-тих класах, тобто 5678 учнів. Крім загальноосвітніх навчальних закладів з румунською мовою навчання, в яких українська мова викладається як рідна мова, є такі, в яких викладання ведеться на українській мові.

(Далі буде)

Ельвіра КОДРЯ,
Радник Дирекції з освіти мовами національних меншин
Міністерства Освіти і Наукових Досліджень Румунії

На фото представники Румунії та України з нагоди різних освітніх заходів у Румунії

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»
Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.